

ВІДГУК

офіційного опонента О.Я. Пилипчука на дисертацію Шульги Володимира Петровича «Становлення і розвиток племінної справи в тваринництві УСРР/УРСР в 30-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст. в інтелектуальному просторі професора М.А. Кравченка», подану на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

Актуальність обраної теми

Характерною ознакою розвитку сучасної української історичної науки, зокрема історії науки й техніки, є досить значне розширення тематичного та хронологічного діапазону досліджень. Особлива увага приділяється дослідженню процесів становлення та розвитку окремих галузей науки та техніки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Однією з провідних галузей народного господарства є тваринництво. Помітний внесок у розвиток цієї галузі належить професору М.А. Кравченку, розробнику стратегії розбудови племінної справи в Україні; методології збереження та раціонального використання племінних ресурсів; генетичних, біотехнологічних і технологічних засад розведення сільськогосподарських тварин. Запроваджені М.А. Кравченком наукові підходи, зокрема системна теорія породи, методичні основи управління генеалогією породи, селекція на довічну продуктивність, обґрунтування концепції використання тварин з рекордною продуктивністю, використання міжпородного схрещування як результативного прийому реконструкції вітчизняного генофонду, сприяли становленню сучасної селекції сільськогосподарських тварин. Ось чому дисертаційна праця В.П. Шульги є на часі, бо присвячена актуальній темі – проведенню історико-наукового аналізу теоретичних, методологічних і інституціональних основ становлення та розвитку племінної справи в Україні в 30-х – 60-х рр. ХХ ст., зокрема наукового середовища професора М.А. Кравченка оцінки його теоретичного і практичного внеску в наукове забезпечення тваринництва. Розроблення сучасної селекційної парадигми не

можливе без урахування історичного досвіду наукового забезпечення тваринництва.

Ступінь обґрунтування наукових узагальнень та висновків, сформульованих у дисертації

Докторська дисертація В.П. Шульги побудована за проблемно-хронологічним принципом і має внутрішню логіку викладу матеріалу. Дисертація складається зі вступу, 6-ти розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (720 найменувань), а також 20 додатків. Загальний обсяг дисертації – 540 сторінок, основний текст – 408 сторінок.

У вступі викладено актуальність теми, визначено об'єкт та предмет дослідження, а також показано хронологічні та територіальні межі, розкрито методологічну базу дослідження. Виходячи з предмету дослідження, окреслено мету дисертаційної праці. Відповідно до мети, актуалізовано 8 науково-дослідницьких завдань. Визначено також наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи.

Кожен із 6-ти розділів докторської дисертації В.П. Шульги, відповідно до науково-дослідницьких завдань, розкриває важливі аспекти обраної теми і є змістовно наповненим. Усі розділи дисертації органічно взаємопов'язані та мають внутрішню логіку викладу матеріалу. Варто зазначити також, що кожен розділ дисертації має розгорнуті висновки.

Узагальнення та висновки, викладені безпосередньо в тексті дисертації цілком аргументовані, що свідчить про належний рівень наукової компетенції та професійної кваліфікації дисертанта.

Загальні висновки докторської дисертації В.П. Шульги виважені, розгорнуті та обґрунтовані. У висновках повністю розкрито результати дисертаційного дослідження та окреслено авторське розуміння сутності заявленої теми.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Наукова новизна докторської дисертації В.П. Шульги насамперед у тому, що узагальнивши досягнення попередників та опираючись на джерельну базу, він здійснив фахову історичну реконструкцію діяльності професора М.А. Кравченка в контексті розвитку племінної справи в Україні, зокрема виділено основні періоди його наукової, організаційної та професійної діяльності. Контекстово показано ефективність різних організаційних форм наукового забезпечення племінної справи досліджуваного періоду (проаналізовано внесок у ці процеси академічних наукових центрів, галузевих наукових установ, вищих навчальних закладів, неформальних об'єднань) як продуцентів наукового знання. Систематизовано наукову спадщину В.П. Шульги обґрунтовано пріоритетність і практичну значущість його прикладних і фундаментальних досліджень.

Через призму творчих пошуків М.А. Кравченка доведено результативність запровадження в Україні світових наукових підходів, що базуються на інформаційно-інвестиційній моделі розвитку аграрної науки.

Достовірність отриманих результатів

Достовірність особисто отриманих В.П. Шульгою наукових результатів підтверджена опрацюванням та узагальненням достатньої кількості наукової літератури та джерел, зокрема і архівних, а також цілком достатнім рівнем апробації.

Проведення аналізу доробку попередників, залучення опублікованих та архівних матеріалів сприяло фаховому розкриттю заявленої теми. Дисертаційне дослідження В.П. Шульги виконане в межах науково-дослідної теми Інституту історії аграрної науки, освіти і техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН (номер державної реєстрації 0116U0002103).

Автореферат повністю відповідає структурі та змісту дисертації.

Практичне використання отриманих результатів

Дисертаційна робота має важливе практичне значення, насамперед у тому, що матеріали дослідження можуть бути використані в підготовці узагальнюючих праць, довідкових та енциклопедичних видань, навчальних посібників з історії аграрної науки, у розробці за цією тематикою спецкурсів не лише для студентів, а й для вітчизняного тваринництва та сільськогосподарської дослідної справи. Але найважливішим є те, що теоретичні узагальнення та висновки дослідження, уточнені оцінки можуть використовуватися при опрацюванні стратегічних питань подальшого розвитку тваринництва в Україні, племінної справи, зокрема.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Результати наукового пошуку: матеріали, узагальнення, висновки докторської дисертації М.П. Шульги належним чином відображені у 40 публікаціях у наукових фахових виданнях, у тому числі 20-х працях, опублікованих у фахових виданнях та у зарубіжних наукових виданнях, а також публікаціях, оприлюднених у збірках матеріалів науково-практичних конференцій.

Усі публікації є одноосібними.

Зауваження щодо дисертаційної роботи

Водночас, необхідно вказати і на зауваження щодо докторської дисертації В.П. Шульги, що мають переважно дискусійний характер:

– варто було б у першому розділі при проведенні аналізу кожного історіографічного періоду надати не лише надбання, але й вказати на недоліки, Окрім цього, при аналізі радянського періоду дисертанту було б доречно виокремити українську та зарубіжну наукову літературу;

- дисертанту варто було б вказати на кількість архівних документів, які залучено вперше до наукового обігу;
- враховуючи результати дослідження, наукову новизну необхідно було б подати у більш розгорнутому вигляді;
- можливо варто було б акцентувати увагу на тому, як підтримував професор М.А. Кравченко, перебуваючи на високих державних посадах, стосунки зі своїми однодумцями в різних містах України і за кордоном;
- хоча дисертантом розкрито основні напрями діяльності М.А. Кравченка щодо модернізації вищої аграрної школи, однак відсутня розгорнута інформація щодо його ролі у створенні кафедр у сфері становлення та розвитку племінної справи;
- додатки повинні мати посилення та більше інформаційне наповнення. Можливо в додатках у вигляді таблиць потрібно було б розкрити основні віхи біографії та наукового доробку М.А. Кравченка.

Однак, вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи В.П. Шульги, не знижують наукову новизну, не заперечують значущість та практичне значення його дослідження.

Висновок

Таким чином, докторська дисертація В.П. Шульги «Становлення і розвиток племінної справи в тваринництві УСРР/УРСР в 30-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст. в інтелектуальному просторі професора М.А. Кравченка», виконана на належному рівні, є завершеною, оригінальною та самостійною науковою працею, в якій отримано нові результати в галузі історії науки й техніки.

Аналіз дисертації, автореферату і публікацій автора дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження Володимира Петровича Шульги «Становлення і розвиток племінної справи в тваринництві УСРР/УРСР в 30-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст. в інтелектуальному просторі професора

М.А. Кравченка», що подане на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук, є самостійною, завершеною працею, яка робить вагомий внесок в історію науки й техніки, відповідає вимогам ДАК МОН України. За своїм науковим рівнем та практичною цінністю й достовірністю одержаних результатів, змістом та оформленням дана дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 10, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (назва постанови із змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 656 від 19.08.2015 р.), а її автор – Володимир Петрович Шульга – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:

доктор біологічних наук, професор,
завідувач кафедри екології та безпеки
життєдіяльності Київського інституту
залізничного транспорту Державного
університету інфраструктури та технологій
МОН України

О.Я. Пилипчук

